

Aida (Opera voor Vlaanderen) – Foto's Frank Goethals

men. Alleen als zulk een voorwaarde geschapen is, kan men over een gezond cultureel leven spreken. Pas binnen zulk een landschap kan een importartikel (zoals de Munt in hoge mate is) zijn volwaardige plaats krijgen. Het plaatselijk gerijpte talent kan dan later zijn weg naar dat internationale circuit vinden (een zanger die voor deze stap klaar is, heeft dan niet eens Brussel nodig: het hele circuit ligt meteen voor hem of haar open). Maar de voedingsbodem waaruit zulke talenten kunnen opschieten, moet veilig gesteld worden.

Dat kan alleen als men aan bestaande instituties vasthoudt. Een ingewikkeld apparaat als de Opera voor Vlaanderen, met zijn twee huizen, één te Antwerpen en één te Gent, moet blijven bestaan, om de zo noodzakelijke continuïteit te verzekeren. Het probleem is er een van personen, een van talent. Maar dat is een voorbijgaand probleem: we mogen hopen dat er in de nabije toekomst (dat wil zeggen morgen, over een week, over een maand) talentvolle beleidsmensen bijeen zullen komen, die geen rekening zullen moeten houden met de verpolitiseerde toestand te Antwerpen, noch met de middeleeuwse rivaliteiten tussen provincies. We mogen hopen dat zij met enig inzicht mensen zullen weten aan te duiden die een precieze kijk op de geboden mogelijkheden hebben, en weten wat ze maximaal uit hun budget kunnen halen, om een interessante artistieke arbeid af te leveren. Neen, de Opera voor Vlaanderen mag niet worden opgedoekt. Maar zo mag het ook niet verder.

Gat in de markt

Wat kan men dan voor zinnigs doen? Zinnig is het altijd om jonge mensen kansen te geven, en het moeten dan niet uitsluitend jonge mensen van bij ons zijn. Overal in

het buitenland kan men nu zien dat de operawereld zich reorganiseert: de grote, dure sterren zijn volgeboekt en verschijnen slechts in één type opvoering, die weinig te maken heeft met de ambitieuze plannen van de beste operadirecteurs. Dezen zoeken nieuw materiaal, overal waar het zich aanbiedt. Maar nieuw materiaal moet eerst een gelegenheid hebben om zich te manifesteren. Hierdoor komt voor kleinere operahuizen een bijzonder interessante speelruimte vrij.

In het buitenland zijn er een paar voorbeelden, die inspirerend kunnen werken: de barokopera kent een grote belangstelling bij de liefhebbers van oudere muziek. De uitvoerders dromen ervan om deze muziek uit de concertzaal te halen, en ze weer te laten klinken in een opera-zaal. Dat gebeurt vlakbij, want net even over de grens leidt Jean-Claude Malgoire te Tourcoing een operacentrum dat zich in dit repertoire specialiseert. Dit is voor ons land een bijzonder interessant voorbeeld, omdat zoveel Vlaamse musici precies op dit terrein van de muzikale interpretatie uitblinken. Men moet voor hen maar de deuren van een operahuis openzetten. Daarbij wil het toeval dat Gerard Mortier voor dat deel van het repertoire weinig oren heeft. Hij laat dit gat in de markt volledig onbenut. Vanuit deze situatie is er alvast een deel van een zinvolle politiek te ontwikkelen.

In Genua kent een ander soort experiment groot succes: daar wil men aan jonge mensen een kans geven. Men beschikt over weinig geld en toch wil men kwaliteit brengen. Men speelt bij voorkeur opera's zonder koor. Meteen moet men op zoek gaan naar werk uit de achttiende eeuw. De tijd rond Mozart kan zo weer ontgonnen worden, en tot ieders vreugd haalt men voortdurend nieuwe parels uit de bibliotheek te voorschijn. De belangstelling voor nieuwe partituren, voor de zo noodzakelijke verbreding van het repertoire heeft tot onmiddellijk gevolg dat zulke opvoeringen meteen ook op plaat worden vastgelegd,

want zulke initiatieven verrijken onze kennis van de muziekgeschiedenis. In één klap combineert men het artistiek zinvolle met het genot van de ontdekking en het ontwikkelen van plaatselijk talent. Een voorbeeldige politiek in Genua dus, en natuurlijk herhaalbaar in ons eigen Vlaanderen.

Deze lijst is niet exhaustief, maar ze laat wel zien dat het niet moeilijk is om voor zichzelf taken te bedenken, die ertoe leiden dat men voor zijn gezelschap een echte plaats in het artistieke leven kan opeisen.

Neen, een Vlaams operahuis mag niet worden afgeschaft, want één Munt is voor dit land niet voldoende. Maar een Vlaamse opera kan ook niet als iets vanzelfsprekends worden beschouwd. Het grondige denkwerk en de noodzakelijke kleine sprankel inspiratie zijn dringend noodzakelijk. Maar daarvan moet elke artistieke onderneming het hebben. Men mag vooral niet ontmoedigd langs de weg gaan zitten. Want, als men nu een gezelschap zou schrappen, dan is het morgen voor de man met de schitterende ideeën onbegonnen werk om van nul af aan opnieuw te beginnen. Hij moet een instrument vinden dat hij in handen kan nemen, en waarmee hij kan werken. Daarom is het in stand houden van een complex instrument als een operahuis, een absolute noodzaak. Het is een deel van ons patrimonium. Als we, als Vlaamse gemeenschap, de indruk hebben dat het ons ontstolen wordt door falende talenten, dan is het fout om ons cultuurgoed meteen weg te gooien: neen, we moeten het terugnemen, het opeisen, en zorgen dat het aan onze noden voldoet. Dat is een politieke houding, en ze veronderstelt veel karaktersterkte bij hen die de beslissingen moeten nemen. Maar pas als deze karaktersterkte, deze wil tot uitblinken bestaat, kunnen we met enige juistheid beweren dat Vlaanderen leeft.

Johan Thielemans

P.S. – Bij het ter perse gaan vernemen we de nieuwe plannen van minister Dewael. De opera wordt hervormd, het personeelsbestand ingekrompen, en de muzikale normen voor de aanwerving opgetrokken. Het zijn onvermijdelijke stappen, het gekreun van de vakbonden maakt niet zoveel indruk. Artistieke prestatie en bescherming van elke arbeidsplaats zijn moeilijk verzoenbare eisen. Alleen lijkt het erop dat fundamentele vragen over de eigenheid en de specifieke taak van een gezelschap in Antwerpen en Gent niet gesteld zijn. De discussie is met deze ingreep alvast niet afgesloten. (4.12.86)